

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Vendere venditor.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

VENDERE, VENDITOR.

VENDE-
RE quid
liceat?

1. **A**N liceat vendere idolum Gentili, agnum Judæo, & similia indifferencia uluris in malum finem ex castitate, vide *V. Peccata cooperari*, à n. 8. Et an liceat vendere vinum per tabernarium, qui fraudat in mensuris, &c. Vide *V. Scandalum*, n. 20. An Clerici prohiberi possint ne vendant, &c. vide *V. Statutam laicale*, à num. 5.

Ex quibus?

Et quo pretio.

An pragma-
tica facta

tempore ab-

undantia

servanda sit

tempore ster-

ilitatis?

2. Res vendi debet justo pretio, & si sit taxatum, eo vendi debet. Et quidem *V. Precium n. 7* diximus, taxam victualium factam tempore abundantia, in annis sterilitatis relaxari debere. Si vero non relaxetur, *Salas de emp. & vend. dub. 7 n. 3* existimat, servandam esse, sub peccato peccati mortalis, & obligatione restituendi. Nam cum multi D.D. ita asserant & proinde res sit dubia, obediendum esse Principi, cui in causis dubiis favendum est. Sed Molina & PP. Societatis communiter apud Ledesnam *to. 2 tr. 8 c. 32 diff. 19* tenet, pragmaticam factam tempore abundantia, non esse servandam in conscientia tempore sterilitatis; Sed tunc frumentum vendi posse secundum pretium commune & vulgare, quia talis præsumptio debet intentio Principis, aliàs non est rationalis, nec obligat in conscientia. Ad argumentum supra factum respondetur, Principi esse favendum in dubiis, non quando opinio contra ipsum est manifeste probabilior, ut in casu nostro. Vide *Mollesium tom. 2 tract. 12 c. 5. num. 85* qui tenet, primam opinionem procedere, quando taxatio sit universaliter, & uniformiter, habita ratione annorum fertilium, & sterilium; secundam vero quando sit singulis annis, *p. 1. t. 8 ref. 70*.

Et iuxta illa

vendi debeant

res etiam ex-

cellentissima

in suo genere?

3. Porro *Salas dub. 12 num. 9* docet, res cujuscumque bonitatis & excellentia sint, vendi debere pretio taxato, quia Princeps potest & vult propter bonum commune rebus valde inæqualibus æquale pretium imponere, alioqui enim

omnes dicerent, res suas esse alienis notabiliter meliores. Quæ doctrina vera est, quando excessus esset modus, quia parum pro nihilo reputatur; nam si res esset notabiliter melior rebus aliorum, quæ pretio taxato communiter vendi solent, probabilior est opinio Molinae *tom. 2 disp. 364 num. 11*. Et novissime *Trullench in decal. tom. 2 lib. 7 cap. 20 dub. 2 num. 10* quod vendi possit supra pretium taxatum, nam sicut vendens triticum; v.g. corrosum à vermibus, & notabiliter pejus eo, quod communiter venditur, non potest accipere rotum pretium taxatum: ita vendens notabiliter melius, potest aliquid recipere supra taxam, *p. 1. t. 8. ref. 52*.

4. Adverte etiam, quod venditor rei taxatæ habentis vitium occultum ob quod sit valde deterior reliquis, quæ passim venduntur, non solum debet descendere in pretio pro qualitate defectus, sed etiam secundum Homobonum *to. 2 tr. 9 c. 4 q. 8*. aperire defectum: aliàs si emptor rem illam sit conservaturus, vel alteri venditurus, & idem damnificatur, venditorem peccare mortaliter, & teneri ad restitutionem: si vero emptor rem illam brevi sit consumpturus, à restitutione excusari. *Turrianus* vero *in 2. 2. disp. 58 dub. 6 n. 1*. addit aliam limitationem, ne scilicet sæpius talis venditio fiat nam damnificarentur alii venditores. Vendente enim aliquo vinum dilutum pretio viliori, emptores existimat et pretium decrevisse, & ab aliis purum eodem pretio emere vellent, *p. 1. t. 8. ref. 80*. Et sub eisdem limitationibus, taceri potest vitium occultum rei non habentis taxam, nam in hac quoque venditione adest æqualitas inter contrahentes: res enim cum tali vitio supponitur emptori utilis, & pretium non excedit ejus valorem. *Salas dub. 34 n. 5*. & alii, secus si emptor emat rem illam ad revendendum, aut explicet se velle emere vitii expertem, nam in primo casu venditio esset iniqua, quia emptor posset revendere majori pretio, quam cum illo vitio valeret: in secundo autem casu conditio non subsistit. Ex quibus infer primò contra Me-

Nam notabiliter mala non possunt eo pretio vendi.

vitium est occultum venditor non solum pretium minuere.

Sed etiam tenetur revellere defectum.

dinam *lib. 1. cap. 14 §. 25 reg. 2.* iustam esse venditionem unius rei pro alia, si illa sit æquæ bona, vel parum deterior, & sic excusari pharmacopolas dantes unam medicinam pro alia æquali vel ferè, ut docent DD. communiter apud Salas *ubi supra.* Infer secundò, futorem non teneri emptori manifestare, quòd calcei sint ex corio debiliore: teneri tamen pretium minorare, quòd tamen in praxi putat Filiucius servari non posse *tom. 2. tr. 35 c. 6 n. 129.* quia omnes eodem pretio vendi solent. Secus si corium esset adustum. Tertio, nec mercatorem explicare teneri, si galerus non est consuetæ durationis vel splendoris, sed paulò minoris. *Mollæ tom. 2. tract. 2. disp. 353 num. 22.* Et ratio horum omnium est supradicta; quia venditur res utilis pretio iusto, & sic talis occultatio vitii non est dolosa, nec facit contractum involuntarium, *p. 1 t. 8 ref. 39*

Vnde per locū à contrario videtur sequi quòd vino generosissimo addi potest tantum aqua quòd, sufficiat ad æquiparandum illud ordinario, quòd passim venditur. 5. Quòd si quis habeat vinum ad eòd generosum, ut per magnam aquæ accessionem, vino ordinario, quòd passim venditur, æquale fiat. *Rebellius part. 2. lib. 9 num. 17* & alii dicunt, ita dilutum pretio taxato vendi non posse: quia pretia imponuntur rebus puris & naturalibus; & qui vendit plus vinum dilutum, vendit plus vini quam habeat, ait *Azorius part. 3. lib. 8. cap. 23 quest. 3.* si enim habet tres amphoras, vendit, verbi gratia quatuor. Sed contraria sententia *Lessii* est probabilior, nam nulla injuria in tali venditione irrogatur emptori, cui venditor non tenetur tradere res melioris conditionis iis, quæ passim venduntur: & cum æstimatio rei delumatur per ordinem ad usus humanos, & tale vinum æquæ, ac reliqua, humano usui utile sit, eodem cum illis pretio vendi potest. Vide illum *lib. 2. cap. 21. dub. 11 num. 82 part. 1. titul. 8. ref. 51*

Et macellarii vendere possint carnes electas pretio cariori. 6. Macellarii vendentes carnes electas pretio majori, & deteriores pretio taxato, peccant, & tenentur ad restitutionem. Et idem dic de venditoribus fructuum & c. si illos separent eodem modo *Filiucius tom. 2. tr. 35 cap. 4 n. 88.* Et ratio est, quia taxa facta est pro carnibus, &

fructibus permistim, etiam si sit modicus excessus in bonitate. Quòd autem *Sed negant* ait *Mollæ tom. 2. tract. 12 cap. 5. num. dum est.*

89. excusari ratione damni, quòd sustinent in vendendo res deteriores minori pretio: non satisfacit; nam communiter macellarii vendunt carnes residuas pretio taxato, & si aliquando minus vendunt, longè major excessus est pretii carnis electæ, quòd percipiunt. Possunt verò aliquid plus accipere ratione gratitudinis pro facilitate, & bona voluntate in vendendo, ut ait *Rodriquez summ. tomo 4 cap. 172 num. 1.* Sed communiter emptores excessum non dant gratis, sed quia aliter obsonia non haberent. Adverte autem cum *Grassio*, sic vendentes peccare mortaliter, quia quamvis excessus sit modicus, intentio tamen est accipiendi quantitatem notabilem, *p. 1 t. 8 ref. 35*

7. Contra verò: quia in domibus viro- *Secus dicent* rum nobilium ludetes dant famulis, seu dum, si quid revera dominis, pecuniam pro chartis, venditori datur supra *preium ex liberalitate.* eandem, aqua frigida, & c. scientes valere minus, nec petunt excessum, nec ultra intervenit fraus, & c. censentur excessum liberaliter illis dare. quamquam enim *Lessius lib. 2. cap. 21 dub. 4. num. 37* & alii dicant, non præsumi donationem, nisi inter vendentes & ementes aliqua conjunctio sanguinis intercedat, tales nihilominus sunt amici dominorum, quorum servis, vel quibus per servos excessum dimittunt, & præterea nobiles, ac proinde naturaliter munifici & liberales. *Sa. V. venditio, & aliis part. 5. tr. 14 ref. 39*

8. Consuetudinem seu privilegium populi Panormitani de vendendo vinum e suis vineis recollectum supra taxam, benè moderavit *Illustris. Senatus* Vide *V. Privilegium n. 8.*

9. Senatus civitatis, vel consiliiarii Regis scientes brevi diminuendam esse taxam alicujus rei, non possunt secundum *Molinam tom. 2. tr. 2. disp. 354.* rei talis, quam apud se habent, venditionem anticipare, quia non possunt uti suo munere in damnum exterorum: cum ratione officii eorum utilitati consulere debeant.

Si quis sciat, diminuendam esse taxam alicujus rei, possit illam vendere.

Sive sit persona publica.

beant. Sed Turrianus in 2. 2. tom. 2. *disp.* 19. *dub.* 3. n. 7. probabiliter docet, posse, (dummodo absque ulla fraude venditioni exponant, nec legis publicationem malitiosè differant, ut interim vendant omnes suas merces) quia & vendit pretio communi, & ratione officii non obligantur ad non vendendum eo tempore pretio communi, aut manifestandum futuram legis promulgationem ante tempus, p. 1. r. 8. *ref.* 42

Sive privata
Qua nec tenetur id interrogantibus asserere.

10. Ex quibus satis liquet, posse ad facere personas privatas, si eis futuram taxæ diminutionem scire contingat; non solum si sciant, emptorem emere, ut statim consumat, ut ait Valentia tom. 3. *disp.* 5. *quæst.* 20. *punct.* 5. ad 3. sed etiam contra ipsum, si sciant emere, ut servet & revendat; quia utuntur jure suo. Turrianus numero 5. *part.* 1. *tit.* 8. *resol.* 40 & 45. §. *Et ratio.*

11. Immo venditor, rogatus de futura copia mercium, de tritici vel monete diminutione, discessu Proregis, &c. potest sine mortali, & opere restitutionis dicere, se nescire, vel negativè respondere, ut suas merces carius vendat sine mortali: quia non tenetur ex justitia veritatem manifestare & ideo tale mendacium est officiosum, non perniciosum; cum præsertim ipse non vendat res suas pluris, quam pretio currenti. Et licet utatur malo medio, scilicet mandacio, non tamen peccat contra justitiam, sed contra veritatem, & aliquando contra charitatem, si emptorem in extremam vel gravem necessitatem, quæ sibi non imminet, prævideat incursum, id tamen rariùs accidit. Salas *dub.* 23. *num.* 2. *part.* 1. *tract.* 8. *ref.* 46

Et vendere ante taxam pretio statuto inter partes, non est illicitum.

12. Licitum est, vendere res anticipatè certo pretio inter contrahentes statuto, vel pretio currente tempore contractus, quando dubium est num taxa imponenda erit major, vel minor; nam sic venditor, & emptor sunt paris conditionis, quia uterque lucrari potest, & perdere. Azorius p. 3. *lib.* 8. c. 9. §. 4. Nec obstant in nostro Regno Pragmaticæ 1. 2. 3. & 4. l. 1. tit. 62. id prohibentes; quia fundantur in

præsumptione fraudis, quæ si cessat, non urgent, p. 3. r. 5. *ref.* 115

13. Quando res non habent pretium legale, vèdi debent pretio naturali, quod crevit & decrevit ex multis capitibus, ut diximus V. *Pretium.* Et inter alia ex modo vendendi. Et sic sub hasta vendi possunt res pluris, quam aliàs valerent, & secundum aliquos, toto eo pretio, quod, seclusis fraudibus, extorqueri potest Vide ibi n. 5.

14. Quando pretium rerum crevit ex monopolio aliorum, nec ipsi monopolæ, nec alii eo pretio vendere possunt, quia non potest idem pretium simul, & semel esse injustum pro auctoribus monopolii, ac justum pro aliis. *Rebell. part.* 2. *lib.* 9. *quæst.* 7. *num.* 5. Sed contrarium etiam probabiliter docuit Reginald. tom. 2. *lib.* 25. *cap.* 22. *num.* 330. quia mercator, qui non fuit auctor monopolii, vendit pretio communi, quod proinde justum est, quamvis creverit fraudibus aliorum p. 1. r. 8. *ref.* 24

Non tamen alterato ex monopolio.

15. Probabile est, vendentem domum vel feudum pretio credito, non posse sibi fructus reservare, quousque pretii complementum obtineat; nam dum transfertur dominium rei, res debet fructificari domino suo; cuius periculo subsistit. Adde, quod in hoc casu venditor aliquid acciperet ratione dilata solutionis, quod est usura. *Sylvest. V. usur.* 9. 11. & alii canonistæ; & PP. Societatis Penitentiarum apud S. Petrum, teste Antonuccio *lib.* 5. c. 21. Sed contrarium quoque est probabile, illudque docent Sanchez *opus tom.* 1. *lib.* 1. c. 7. *dub.* 21. n. 3. *Medin. in leg. Tolet.* p. 2. *fund.* 2. n. 12. & alii, quia tales fructus non sumuntur ut lucrum pretii non soluti, sed ad servandam æqualitatem inter emptorem, & venditorem; nam cum venditor non teneatur tradere rem pretio non soluto, potest compensationem accipere ejus, quod justè sibi competebat: ut sicut ipse implevit tradendo rem, ita emptor impleat tradendo pretium, vel fructus rei receptæ p. 4. r. 4. *ref.* 139

An venditor domus possit sibi reservare fructus, donec sibi solvatur pretium?

16. Potest quis rem credito vendens, aliquid plus accipere ratione periculi, si

periculi at-

quid plus accipere?
 Ut cum venditur aliquid soluto, solvendum, cum primum uxorem duxerit?

fit verum & grave. Vide V. Mutuum, num. 15

17. Hinc ait Megala *conf. 70*. licitum esse vendere equum, torquem autem, vel aliquid aliud supra justum pretium, cum hoc, quod solvendum sit, cum primum emptor uxorem duxerit. Licere inquam, ratione periculi, quod in eo maxime consistit, quod conditio adimplenda pro solvendo pretio, in simplici emptoris voluntate sit posita. Ait tamē, ad hunc contractum quinque conditiones requiri. Prima, ut periculum sit reale, non imaginarium. Secunda, ut sit grave. Tertia, ut fiat sine scandalo ob suspicionem palliandi usuram. Quarta, ut manifestetur emptori, quod ipse emit supra justum pretium propter periculum. Quinta, ut ex excessu pretii sit proportionatus periculo, *p. 1. t. 8. ref. 38*

Vel etiam secluso periculo ratione lucri cessantis, & damni emergentis?

18. Merces verò, quæ pretio credito communiter pluris venduntur, etiam secluso periculo pluris vendi possunt, cum ratione lucri cessantis, seu damni emergentis; tum quia in tali venditione illud est justum pretium ex communementium, & vendentium consuetudine. S. a. V. *Venditio, num. 7* & alii, *p. 1. t. 8. ref. 21*. Adde etiam, quia eo modo plures emptores incurruntur, *part. 10 tom. 12. ref. 28*

Venditor non tradens emptori rem statuto tempore, ad quid tenetur?

19. Venditor, qui non tradit emptori rem venditam tempore determinato, in foro externo tenetur solum de damno emergente intrinseco, ut si res deterior sit facta, vel minoris pretii, & sic non tradens frumentum venditum tempore statuto, tenetur restituere excessum pretii, quo decrevit à die, quo obligatur usque ad diem consignationis, ut ait Megala in 2. 2. lib. 2. c. 6. *quest. 1. n. 37. ex l. sterilis, §. cum per vendit. ff. de action. empt.* At in foro conscientie tenetur etiam de damno extrinseco, & accidentali, ut si ex defectu illius rei, mortua sint sibi mancipia, & c. Nam venditor est causa, damni, ob injustam retentionem, si culpabiliter tradere omisit; & si adest pactum, etiam si sine culpa, ita Less. *lib. 2. c. 21. dub. 13. n. 102. contra Molin. 10. 2. t. 2. disp. 368 n. 10 p. 3. t. 5. ref. 113*

20. Similiter, si emens pretio credito, Et ad quid statuto, tempore culpabiliter non solvit emptor tenetur in conscientia ad lucrum cessans & damnum emergens, fructus autē pretii non potest venditor ab eo exigere: nā hoc esset usura, quæ est intrinsece mala. Less. *lib. 2. c. 21. dub. 13. n. 109*. Quamvis Rebell. *p. 2. lib. 9. q. 16. sect. 1. n. 11*. probabiliter etiam doceat, exigere posse, in pœnam culpabilis moræ, cum proportionem, & c. *ex l. ult. ff. de peric. & l. curab. ff. de act. empt.* quæ talem actionem concedere potuerunt venditori, ad vitandam negligentiam emptoris. Sed is non tenetur in conscientia ante sententiam iudicis, *p. 3. t. 5. ref. 114*

21. Petes hic: An officia secularia vendi possint? Tutrian. *disp. 23 dub. 2. num. 5* & alii negativè respondent, quia Principi jus est, ad distribuenda officia dignioribus, vel dignis, non ad vendenda. Sic enim præsumitur jus accepisse à Republica. Et sanè sic practicari deberet, quia plerumque venduntur indignis, qui ut pretium recuperent, non administrant ut debent, sed multa injustè extorquent. Accedit, quod ex tali venditione homines magis provocantur ad acquirendas pecunias, quam ad studia litterarum & probitatis. Possè tamen talis venditio aliquando justificari ob Reip. necessitatem, vel utilitatem, quando videlicet summa constanda esset, quæ aliunde haberi posset; dummodo vendantur personis saltem dignis, & pretio moderato. Lessius *lib. 2. cap. 12. dub. 4. numero 9*. & plerique alii. Azorius *tom. 3. lib. 8. cap. 7. question. 3.* videtur non damnare talem venditionem, etiam extra necessitatem & regulariter, si vendantur dignis, probabiliter bene ministraturis, pretio moderato, taxenturque pretia pro laboribus, & operibus; nam sic metu amittendi officium simul, & pretium bene ministrabunt, & Princeps poterit eos delinquentes facilius amovere, quam si gratis dedisset *p. 3. t. 5. resolut. 108*. Adde, quod Rex potest licite vendere aliquem Statum cum administratione justitiæ, sicut quilibet Respublica, ex quo bene infertur quod

Officia secularia possunt vendi.

VCA-

vendere possit officia p. 6 t. 6. ref. 3 §. Di-
co secundo.

*Sed non ab eo,
qui habet fa-
cultatem ea
conferendi
delegatam.*

22 Porro non statim ac (ait Malde-
rus in 2. 2. tr. 90. c. 1. dub. 5.) quis habet à
Rege facultatem officia transferendi
potest illa vendere, sed debet accedere
expressa: vel tacita licentia vendendi,
quam conferetur habere is, qui ven-
dere solet; aut patet, cui concedere-
tur facultas transferendi officium in
unum ex suis, qui sibi placuerit. nam
nunc videretur reservare posse aliis fi-
liis pensionem: Item, si Rex (inquit A-
zorius q. 6.) officia traderet feminis,
aut viris nobilibus, quos scit non ob-
turos per se. Sed si quis absque ulla Re-
gis facultate vendendi, vendat officia,
quæ transferre potest, absque detri-
mento Reipublicæ, sicut apud Salo-
nium in 2. 2. tom. 1. q. 63. art. 2. contr. 8.
concl. 4. sentit, peccare tantum veniali-
ter. Et quidquid sit de peccato, certe
non tenetur ad restitutionem pretii.
L. desma tom. 2. t. 7. c. 1. concl. 25. p. 3. t. 5.
ref. 09. † Sed peccare mortaliter, & ad
restitutionem teneri, docet novissimè
de Proregibus in p. 6. Vide in V. Prorex,
num. 4. †

23 Petes iterum: An liceat vendere
Agnus Dei? Respondeo, Vide V. Agnus
Dei. Pensiones sine licentia Summi
Pontificis vendi non possunt p. 10 t. 6.
ref. 94 §. Sed quid.

VESTES SACERDOTALES

*VESTIUM
sacerdotaliū
numerus.*

*Materia, Co-
lor, Figura*

1. Vestes Sacerdotales pro cele-
brando sunt Amictus, Alba,
Cingulum, Manipulus, Stola, & Ca-
sula. Et quidem Amictus, & Alba
esse debent ex lino: cætera indumenta
esse possunt ex quacumque materia.
Nec multum refert, cuius sint coloris
ordinatio enim Missalis est directiva,
non præceptiva. Homob. p. 1. t. 14. c. 15,
q. 244. Rursus, Stola servire potest pro
Manipulo, & è converso, quia talia
indumenta non habent determinatam
figuram Villafobos p. 1. t. 8. dub. 28. num.
Summa Diana

3 p. 2. t. 14. ref. 57. §. Nota verò, & Nota
etiam.

2 Debent autem sacræ vestes esse be-
nedictæ. Sed Casula, Manipulum, & Bened. Eio.
Stola ex una parte benedictæ, p. 1. tunc
servire ex utraque. Nec consecratio-
nis formam amittunt, si pars aliqua
non; sacrata illis cum filo prophano
suatur, vel scindantur aliquantò, nisi
ad proprium usum fiant inceptæ. Azor.
p. 1. lib. 10. c. 28. q. 9. 10. ibid. §. Nota
quarto.

3 Cingulum non amittit benedictio-
nem, si frangitur in duas partes ad ci-
gendum sufficientes p. 2. t. 14. ref. 57. §. Possit, & usur-
Nota tertio. Et si neutra sufficiat, pos-
sunt neci, & usurpari. Marchandus
t. 4. q. 99. Pastor c. 4. quest. 2. qui tellatur de
praxi, quamvis contrarium doceat E-
minentissimus Lugo de sacr. Euch. disp.
20. sect. 4. n. 100. ibid. t. 15. ref. 4. p. 5. t.
13. ref. 92.

4 Deficiente benedictio, usurpari
potest Cingulum non benedictum, si
sacerdos pauper velit celebrare pro
elemosyna, vel ad superandas cen-
tiones, aut ex fervore devotionis, vel
alia suppetat iusta causa, p. 2. t. 14. ref.
68. in fine. In necessitate verò, ut adim-
plendum præceptum in die festo, secun-
dum Lamp. 3. c. 5. §. 16. Sacerdos semel,
vel bis celebrare potest absque Sto-
la, Manipulo, vel alio quovis indumen-
to non benedicto. Extra prædictos ca-
sus omnes sarentur fieri non posse sine
mortali. Vide Nugnum in 3. p. 10. t. 9. q. 83.
ar. 3. dub. ult. in fine p. 2. t. 14. ref. 53. Nihil-
ominus probabilis est sententia Enri-
quez lib. 9. c. 29. num. 5. ingl. lit. A & B.

quod uti Cingulo non benedicto extra
necessitatem, sit solum veniale, ex par-
vitate materiæ, quia Cingulum non est
indumentum, sed ligamen indumen-
torum. Nec obstat, quòd in Missali po-
sita sit Cinguli benedictio; nam ibi et-
iam ponitur benedictio Missalis, &
aliorum librorum Ecclesiasticorum, &
tamen non est mortale, celebrare cum
Missali non benedicto p. 2. t. 14. ref. 68. &
p. 5. t. 5. ref. 62.

5. Celebrare omnino sine aliqua ve-
ste

Xxxxx

ste